

PROSPECTIE

K. Binnemans

Eifel anno 1993

Na een onderbreking van drie lange jaren was er dit jaar weer een traditionele ACAM-Eifelexcursie. Met niet minder dan 28 deelnemers trokken we van vrijdag 31 april tot zondag 2 mei naar het Laacher See-gebied. Enkele enthousiastelingen waren reeds van donderdag ter plaatse, maar het grootste gedeelte van de karavaan arriveerde vrijdag rond het middaguur. Werken aan de Duitse autobanen zorgden voor een vertraging en bovendien misten enkele deelnemers de afspraakplaats. Na meer dan een uur vruchteloos op de achterblijvers gewacht te hebben, werd besloten om door te rijden naar de Hannebacher Ley in Hannebach, onze eerste stopplaats.

De **Hannebacher Ley** is voornamelijk bekend als vindplaats van het zeldzame mineraal **hannebachiet**, dat pas in 1986 ontdekt is. Hannebachiet is bijzonder in zoverre dat dit het eerste sulfiet is dat in de natuur werd aangetroffen. De eigenlijke vindplaats is een stilgelegde groeve, waarin vroeger compact lavagesteente werd ontgonnen. De werken liggen reeds vanaf het einde van de jaren vijftig stil, hoewel er een vijftiental jaar geleden toch nog een kortstondige uitbating plaats vond. Sindsdien heeft de natuur reeds veel terrein teruggewonnen. In en rond de groeve heerst er een soort microklimaat. Vooral hagedissen voelen er zich op hun gemak. Men vindt ze er bij tientallen (niet aan hun staart trekken!). Hoewel de vindplaats op het eerste gezicht niet interessant lijkt, is er een overvloed aan mineralen aanwezig. Men moet ze alleen kunnen vinden, want door hun onopvallende kleuren en klein formaat worden ze heel gemakkelijk over het hoofd gezien. Zoals op bijna alle andere vindplaatsen in de Eifel, komen de mineralen hier enkel in micromountformaat voor. Handstukken zijn zeer schaars. Niet voor niets doet er onder de mineralenverzamelaars het spreekwoord de ronde : "Wie het kleine niet eert, is de Eifel niet waard".

Vooraleer met het eigenlijke kapwerk aan te vangen, werd eerst de inwendige mens versterkt. Na korte tijd hebben de meeste zoekers toch meerdere mineralen uit de rijke paragenese gevonden : **calciet**, **meliliet**, **apatiet**, **nefelien**, **augiet**,... Bovendien werden ook heel leuke skeletachtige **perowskietkristallen** gevonden. Slechts enkele stukjes **hannebachiet** werden ontdekt. Hoewel dit mineraal vlak na de ontdekking vrij frekwent voorkwam, is de spoeling nu veel dunner geworden. De meest opzienbarende vondst was echter een blok waarop bosjes met witte haarvormige kristallen zaten (**thaumasiet?**).

De zomerse temperaturen en het keiharde gesteente zorgden ervoor dat er door ons liters zweet (en door sommigen ook wat bloed) ter plekke werden gelaten.

Zij die het in de Hannebacher Ley voor bekeken hielden, konden rond de nabijgelegen **Perler Kopf** **melaniet** gaan zoeken. Melaniet is een zwarte granaatvariëteit en is veelvuldig te vinden in het gesteente als kristalletjes, die er als parels uitzien (vandaar de naam Perler Kopf).

Omstreeks vier uur werd koers gezet naar de **Schellkopf** in Brenk. Hier wordt het fonolitische gesteente "selbergiet" ontgonnen, dat gebruikt wordt in de glasindustrie en voor de verwerking tot meststof (wegens het hoge kaliumgehalte). Het gesteente is doorspekt met grijsblauwe **noseaankristallen**.

Brenk is voornamelijk bekend als typevindplaats van **brenkiet**, dat hier gevonden is geweest (verleden tijd). Hoewel er nog een hele reeks andere mineralen te vinden zijn, waren de vondstmogelijkheden er bij ons bezoek niet denderend. Slechts weinig mooie specimens konden geborgen worden. Maar stof dat er was, ongelooflijk! Na twee uren zoeken begonnen de kelen droog te worden en de magen te grommen, zodat het duidelijk tijd werd dat we naar hotel Mittnach in Wassenach reden. Als een slang kronkelde het ACAM-konvooi (een vijftiental wagens!) zich langs de smalle wegeltjes.

Bij het hotel aangekomen, waren de laatste deelnemers nog niet binnen of degenen met de grootste dorst hadden al hun eerste halve liter bier verzwolgen. Kwestie van het stof weg te spoelen. Na de indeling in de kamers was een frisse douche voor velen van ons er welgekomen. Tijdens het avondmaal (met Belgische frieten) werd menig straf verzamelaarsverhaal bovengehaald, al dan niet gekruid met de nodige portie mineralogenlatijn.

's Avonds leek Wassenach uitgestorven, zo rustig was het er. Ideaal voor een avondwandeling. De meeste deelnemers gingen echter reeds vroeg slapen, want 's anderendaags stond er weer een zware dag op het programma. Maar rond middernacht was de aanvankelijke rust verdwenen. De plaatselijke jeugd vond het blijkbaar nodig om de 1-mei-vieringen 's nachts te vieren. Tot zonsopgang was er gezang, geroep, getrommel en weet ik wat nog allemaal. Degenen van ons die langs de straatzijde sliepen, konden geen oog toe doen. 's Morgens bleken her en der meibomen te zijn geplant. Gelukkig werden onze wagens tijdens het nachtelijk vertier niet beschadigd.

De zon was weer van de partij. Na het ontbijt en gewapend met een lunchpakket trokken we zaterdagmorgen naar de **Laacher Kessel** te Mendig, ten zuiden van de Laacher See. In een Bimsgroeve of in zandputten, zoals je het noemen wil, rond de Wingertsberg, stond **haunyn** op het menu. Dit mooie hemelsblauwe mineraal uit de sodalietgroep is hier in edelsteenkwaliteit te vinden. Meestal komt het voor in de vorm van korrels, zelden voorzien van kristalvlakken. Vrij snel werden de eerste stukjes haunyn gevonden. Meestal waren ze zeer klein, maar toch konden sommigen grotere specimens (ca. 5 mm) bergen. Heel mooi zijn stukken bims die met haunyn doorspekt zijn. Het was wel opletten geblazen bij het zoeken in de loodrechte wanden. Vroeger zijn hier reeds dodelijke ongevallen te betreuren geweest. Maar in de Bimshopen voor de wand ligt nog genoeg materiaal om te doorzoeken. Mooie mineralen, waaronder **biotiet** en **magnetiet**, zijn in andere delen van de groeve te vinden. Het groevencomplex is zo groot, dat men er gemakkelijk in kan verdwalen. Sommige deelnemers vonden het hier zo goed, dat ze er ook 's namiddags bleven zoeken, hoewel er nog een andere vindplaats op het programma stond. En degenen die niet de verhoopte kwaliteit van haunyn vonden, schepten dan maar plastic zakken vol Bims om in hun tuin uit te strooien.

Omstreeks één uur reden we dan naar de **Nickenicher Sattel** in Nickenich. Deze vulkaan, die heel intensief wordt afgegraven, heet officieel **Eicher Sattel**, maar de naam Nickenicher Sattel is onder mine-

ralenverzamelaars goed ingeburgerd. We moesten onze wagens buiten de groeve langs de weg parkeren, omdat de eigenaar geen wagens in de groeve toelaat. Langs de weg liggen hoge bergen fijngemalen vulkanische slakken, die een indruk van een maanlandschap geven. Een stevige wind blies het stof echter torenhoog op. Gewapend met het nodige kapmateriaal trokken we de groeve binnen. De drankvoorraad werd ook niet vergeten, want de weg naar de eigenlijke ontginningsplaats was lang en de zon brandde ongenadig. Omdat de groeve permanent aan verandering onderhevig is, hadden we nogal wat moeite om de juiste weg te vinden. Het is ongeloofelijk hoe immens deze uitbating is; je moet er zelf geweest zijn om het te geloven. In een grote actieve groeve is het moeilijk om de plaatsen met de beste vondstmogelijkheden te vinden, maar toch vonden we heel snel een plaats waar hoornblende (amfibool) heel rijkelijk aanwezig was. De roodbruine naalden kwamen zo overvloedig voor, dat sommigen na een tijdje al zeiden, dat ze geen hoornblende meer konden zien. Een opmerkelijke vondst was wel een stuk met kristalletjes malachiet. Verder werd er nog mooie hematiet en pseudobrookiet gevonden, naast nog een aantal andere mineralen.

De Nickenicher Sattel is vooral bekend om het plaatselijk voorkomen van fumarolen. Dit zijn spleetvormige holten waar vulkanische gassen mineralen hebben afgezet. Typisch fumarolemineraal is hier hematiet. Sommige fumarolen bevatten echter zeer zeldzame mineralen zoals kristallijn tenoriet.

Een opkomend onweer deed ons besluiten om vroeger dan voorzien naar onze wagens terug te keren. De donkere wolken dreven echter langs ons voorbij.

We besloten naar de Krufter Ofen te rijden, die op slechts enkele kilometers van Nickenich ligt. Een voordeel van de Laacher See is, dat de verschillende vindplaatsen op een relatief klein gebied geconcentreerd zijn. De Krufter Ofen zelf viel tegen. De ontginning ligt stil en de groeve is al grotendeels gerecultiveerd. Dan maar terug naar de zandputten in de buurt van Mendig. Maar we waren nog maar juist ter plaatse of er barstte een onweer in alle hevigheid los. Het water viel met bakken uit de hemel, gepaard gaande met hagel en gedonder. De wegen, die er tot voor korte tijd nog stoffig bijlagen, veranderden al gauw in een echte modderpoel. We bleven in onze auto's wachten tot het ergste voorbij was en reden dan maar verder naar het hotel. Hoewel de vondstmogelijkheden voor haupt na deze fikse buien beslist beter waren geworden, was de Bims immers veranderd in een modderige brij. Het was even na vijven toen we in het hotel arriveerden. Na een opfrissing konden we van een smakelijk avondeten genieten. Vermoeid door het zware kapwerk kropen de meeste deelnemers reeds vroeg onder de wol. Ondanks het feit dat er in een zaal aanpalende aan het hotel een bal plaatsvond, was de nacht onvergelykbaar veel rustiger dan de vorige.

Het is niet om verder te vertellen, maar op zondag moesten we reeds om vijf uur 's ochtends uit de veren. Of liever gezegd, de liefhebbers mochten opstaan om voor dag en dauw in de Bellerberg te Ettringen te gaan kappen. De eigenaar van de groeve ziet verzamelaars liever gaan dan komen. En 's zondagsmorgens voor half negen heeft men de kleinste kans om hem tegen het lijf te lopen. De enorme mineralenrijkdom van de Bellerberg maakt deze plaats echter tot een niet te

versmadden vindplaats. Meer dan de helft van alle soorten mineralen die in de Eifel te vinden zijn (en dat zijn er veel!), komen hier voor. Vandaar dat de harde kern van ACAM zo vroeg op pad moest. We hadden zelfs geen tijd om eerst te ontbijten. Maar bijna had er wild op het menu gestaan, want onze voorzitter M.Swaenen kon nog juist een ree ontwijken. Het onweer van de vorige dag had de temperatuur danig doen dalen, zodat het echt fris was. Rond half zes konden we de groeve binnenglippen. Na even zoeken kwamen de eerste vondsten te voorschijn. Het was voornamelijk **pyroxeen**. Er werden ook mooie kristalgroepjes **tridymiet** gevonden. Maar vele schatten zullen zich pas thuis onder de microscoop laten waarnemen. Klokslag half negen moesten we reeds stoppen. Spijtig, want in de Bellerberg kan men gemakkelijk enkele dagen zoeken.

In het hotel stond een stevig ontbijt op ons te wachten. Hierna trokken we naar Mayen-Hausen, waar we een bezoek brachten aan een topverzamelaar van Eifelmineralen, Bernd Ternes. Deze man heeft echt prachtige stukken in zijn verzameling liggen, om van te watertanden. En allemaal mineralen uit de Eifel. Hij verzamelt reeds meer dan 23 jaar en trekt gemiddeld driemaal per week op mineralenjacht. Daarenboven heeft hij het geluk vlak bij goede vindplaatsen te wonen, iets wat wij zeker niet kunnen zeggen. Hij vertrouwde ons toe dat de Eifel één van de weinige gebieden is, waar de vondstmogelijkheden voor mineralen in de laatste twintig jaar niet verslechterd zijn. De Eifel zal nog zeker gedurende vele tientallen jaren een rijke buit leveren. De heer Ternes verkocht ook mineralen. Hier konden we dan kopen wat we zelf niet konden vinden. Bovendien kon men kistjes met onverwerkt materiaal van Eifelvindplaatsen aanschaffen. De zolder waar de kistjes opgestapeld stonden, werd steeds leger en onze auto's steeds zwaarder. Kwestie van thuis te kunnen vertellen dat we een rijke buit gevonden hebben. De heer Ternes geeft aan bezoekers ook graag inlichtingen over de actuele vondstmogelijkheden op de verschillende vindplaatsen. Zo kwamen we te weten dat er zich in de West-Eifel in de buurt van Hillesheim ook nog een interessante vindplaats bevindt, nl. de **Grauley** in Bolsdorf. Hier zou een paragenese vergelijkbaar met die van Hannebach voorkomen (zonder hannebachiet).

Het middagmaal vormde de officiële afsluiting van deze driedaagse Eifelexcursie. Enkele deelnemers bleven nog een dag ter plaatse. Een andere groep reed rechtstreeks naar België. Maar ikzelf en nog enkele andere kappers gingen 's namiddags ons geluk beproeven in de Grauley. De vindplaats was vrij gemakkelijk te vinden. Ze is gelegen langs de baan van Bolsdorf naar Lammersdorf. Het is een groeve die na een lange tijd van inactiviteit onlangs weer in gebruik is genomen. We konden hier beslag leggen op prachtige micromounts met o.a. **meliliet** en **apatiet**. Verder nog zeer mooie **calcietskietkristalletjes**. Deze groeve biedt zeker nog veel meer, maar omdat het reeds laat begon te worden, besloten we na een tweetal uurtjes zoeken om door te rijden.

Toen we de Belgische grens overschreden, werden we verwelkomd met een typisch Belgisch weertje : regen.

Thuisgekomen zal iedereen nog wel heel wat tijd nodig gehad hebben om al het gevonden materiaal uit te laden, om dan nog maar te zwijgen over al het werk dat nodig zal zijn om alle stukjes te verkleinen en te determineren.

Als besluit kan ik zeggen dat de Eifelexcursie een behoorlijke buit heeft opgeleverd, weliswaar bijna uitsluitend micromounts. Maar de Eifel is nu eenmaal gekend om zijn mineralen van klein formaat. Bovendien zorgden de prachtige natuur en het mooie weer mee voor het slagen van deze trip. Zeker voor herhaling vatbaar!

*****

BIBLIOTHEEK

In de eerste jaarhelft van 1993 werd de ACAM-bibliotheek aangevuld met de volgende werken :

- 1.-Bergkristall, Stein der Weisen und der Wissenschaft.
Extra Lapis nr.3.
- 2.-Bohemian trilobites - Milan Snajdr.
Praag 1990.
- 3.-Die Mineralien des Schwarzwaldes und ihre Fundstellen - Kurt Walenta.
1992.
- 4.-Gems : their sources, description and identification - R.Webster f.g.a.
Butterworths, London.
- 5.-Les chercheurs d'or en Ardenne - Jean-Claude Gillet.
1976.
- 6.-Geological nomenclature (English, Dutch, French, German, Spanish).
Uitg.:Royal Geological and Mining Society of the Netherlands.
- 7.-75 years of geology and mining in the Netherlands (1912-1987).
Uitg.:Royal Geological and Mining Society of the Netherlands (K.N.G.M.G.).
- 8.-Mineralfundstellen : Sächsisches Erzgebirge - H.Vollstädt, St.Weiss.
- 9.-Mineralfundstellen : Ostharz und Lausitz - H.Vollstädt, J.Siemroth, St.Weiss.
- 10.-Mineralfundstellen : Thüringen und Vogtland - H.Vollstädt, R.Schmidt, St.Weiss.
- 11.-Mineralfundstellen im Sauerland - Dora Pawlowski.
Nrs.8,9,10,11 : Weise Verlag.
- 12.-Zeolites of the world - Rudy W.Tschernich.
1992.

*****